

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De iustitia et iure - Cod. Ettenheim-Münster 197

Bach, Iacobus

[S.l.], 1636

Sectio IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-117148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117148)

vel consulendi; de sua obligacōe, dicemus sectione sequenti in dubio inniti
circa obligacōem Rei.

SECTIO IIII

De Reo et eius obligatione, quando a Iudice interrogatur.

Suppono Iudici h̄ legitimè interroganti h̄ debere, reum fateri veritatem, ut si Iudex careat iurisdictione, vel eam h̄at impeditam, vel sit iuris ordine ceterali h̄ aruato, ut si reum interroget h̄ procedente semiplena probacōe delicti vel in iuris expressis e. 6. fuit. a. semiplenam probacōem vng testis si exceptio maior qui sit oculatus & iuratus h̄ particeps in crimine, nec actor, sed oīo distinctus ab accusatore aut ab agente vicem accusatoris. videatur Nauar. in man. cap. 25. n. 35. & cap. inter verb. n. 725. loto s̄ de test. g. 6. a art. 2. & Tho. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dub. 29. Testis verò qui e particeps in crimine, regulariter h̄ e testis legitimus, ut cum alij notat sibi. verb. testis g. j. exceptis quibusdam delictis, que in iure excipiuntur. An vero duo testes complures delicti faciant semiplenam probacōem, que obligent ad respondendum, h̄ pauci Doctores salmanticensis aliquando conuicti responderunt negativè, s̄ videtur fundari habere in l. fin. C. de accusat. vbi testimonium socij infirmum dicitur, & a. hoc responsum contra Lesum cap. 29. dub. 7. n. 151. Iudicia etiam debent eē talia que faciant semiplenam probacōem ut notat Nau. cap. inter verba vbi s̄ ex Batt. l. fin. ff. de questionibus.

Hinc inferitur primo h̄ licere Iudici conuictum de vno crimine, de quo erat infamatus, interrogare de alio de quo h̄ laborat infamia. Ita Soty de sigillo g. 6. dub. 5. et alij contra Petrarum in 2to d. 19. g. 4. videatur Crotapuz in pres. g. 70. art. j. & opus. 17. responsum responione. 5. dub. vlt. Nauar. in man. cap. 25. n. 26. Sanchez dicit lib. 6. dub. 21. In duobus tñ casibus id licet. primo quando crimen de quo reus conuictus e, ita e conexum cum alio ut iam censatur infamatus de vtroq, v. g. infamatus e conuictus de adulterio si maritus adulterum inueniatur occisus in lecto, potest legitime interrogari de homicidio. item conuictus de homicidio h̄oris inuenti nudi, potest interrogari de furto. 2dy casus e quando enim crimen e coramdustraria alterius, ut conuictus de conuictione turpis cum quella, potest interrogari an eam deflorauerit.

Inferitur

Inferitur 2do n̄ p̄c̄ Iudicem interrogare reum de com = 97.
 plitibz e' socij n̄dum infamatis, nisi eo casu quo ipse reus
 tenetur etiam n̄ rogatus eos revelare. ita Soto 8. de Iustit.
 q. 6. art. 2. post 5. concl. e' fatig de sigillo memb. 2. q. 6.
 concl. q. 5. n̄ p̄ceder contra iuris ordinem interrogat de
 socijs e' hac via manifestentur, non poterit Iudex eos iudice
 interrogare nec punire, nec ipsi interrogati tenentur respon-
 dere, q̄a tota illa malitia Iudicis procedit ex iniuria Iudicis,
 tenetur tñ reus manifestare complices ut notat Soto ubi s̄.
 Navar. in man. cap. 18. n. 57. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3.
 sub. 22. e' regg. quando eorum crimen pendet adhuc in futu-
 rum, e' vergit in magnum Republ. damnum vel alienius
 tertij, nec speratur emendatio, ut accidit in heresi e' in crimine
 laesae Maestatis, in adulterio moneta, in latrocinij publicis,
 in maleficio e' similibz. in quibz capto liute interrogatur
 reus de socijs p̄ r̄ocem dictam. Auertunt tñ pleriq̄ p̄dicti
 Authores q̄ reus n̄ p̄t in v̄ casibz absolui a Confessario si n̄
 vult manifestare socios, etiamsi crimen n̄ sit in damnum
 Republicae sed alienius tertij. Cui doctrina videtur con-
 traria consuetudo aliquorum Iudicem qui sine distinctione
 interrogant de socijs. Soto dicit necire se quo iure sit
 introducta ea consuetudo. Navarrus dicit n̄ peccare Iu-
 dicem si solum generaliter interroget de socijs, q̄a tunc so-
 lum censetur velle q̄ manifestentur qui iure possunt mani-
 festari, q̄ tunc locum habetis quando vel premoneat vel
 concedat res sufficientis tempus in quo possit doctos viros con-
 sultare.

Inferitur 3tio peccare Iudices qui in causis
 saltem criminalibz, aut notabilis infamiae reum compre-
 hensum, antequam hab probatorem contra ipsum, iuramento
 adstringunt ad veritatem dicendam de rebz e' singulis
 pertinentibus ad eum q̄ quem comprehensus e', e' proce-
 dunt ad interrogandum de delicto aut de alijs in parti-
 culari. ita Navarrus cap. 18. n. 41. e' cap. 25. n. 36. e'
 cap. inter verba n. 747. dicit hanc e' crudelitatem ab oī Chri-
 stiana chantate alienam, hoc etiam procedit quando alij iuramento
 interrogant expunitis, vjs, e' cartelis utendo terroribz e' tormentorum
 ostensione miserum horum turbantes e' implicantes ut subinet contra-
 dicat, vel aliquam circumstantiam revelet qua tandem convincatur
 e' puniatur. Adit tñ in Navar. ibi n. 760. e' 762. licitum e'
 sum

verum bonorum iudicium qui verum comprehensum maxime & sine
terrore statim interrogant sine iuramento ut respondeat accusatori
vel inquisitioni contra ipsum, sicut decet hunc Christianum respon-
dere, si ei reus licite in multis casibus veritatem fateri v.g. cum
sit probandam oio ipso negante, atq. adeo ipis negatione fore inu-
tilium nisi forte ad auerendam poenam. si etiam licite peti a
reos tunc iuramentum in genere dicendi postea veritatem in pro-
cessu case non interrogandi tunc aliquid in particulari, ut notat cum
alijs Sanchez dicto lib. 8. cap. 3. dub. 24.

Dubitatur primo: an et reus obligetur ad res-
pondendum, debeat prius certificari de probandis contra ipsum, Atentis
ei meritis in processu, vel alio modo simili. *R.* affirmatiue
cum Caretano in prin. q. 6. art. 1. & 2. loto de sigillo memb. 6.
q. 7. cond. 3. et 8. de Rebus q. 6. a. 2. post 3. cond. Navarro
in man. cap. 25. n. 48. et alijs coniter, qm dum bona fide possi-
det honorem & bona, n. tenetur illis se spoliarere, donec constet ipsi
de iure quo compellitur ad dimittenda illa bona. *P.* idem e.
dicendum de teste, dum e. ei n. constet iudicium iudicis interrogare,
n. tenetur ad interrogata respondere, p. eandem rationem cum propor-
tione applicatam. *V.* videtur Sanchez dicto cap. 3. dub. 24.
ubi aliquas limitaciones affert huius doctrine.

P. Dies: in dubio semper parendum e. Superiori ubi
manifeste peccatum n. apparet & testis dum dubitat an iudex
legitime & iudice interroget, tenetur obedire & respondere ad ea
de quibus interrogatur. *O.*missis vamps relationibus que videri
possunt apud loto de secreto memb. 3. q. 2. Suarez tom. 4. de Religi-
one tract. 10. lib. 4. cap. 15. a num. 17. Salas j. tom. in j. de
tract. 3. sect. disp. unica, sect. 17. *R.* breviter vel sermonem
e. de dubio quo dubitatur an ad q. precipitur sit habitum, vel de
dubio an superior hat potestatem precipiendo licet res sit herta.
si sermo sit de priori dubio maxime quidem illo dubio, n. p. sub-
iis obedire, ut bene probat Vasquez j. tom. in jman. deo dig.
66. cap. 9. regulariter tñ quando dubium e. mere negativum,
hoc e. qm subditus ignorat qualis sit res precipienda, debet p. autho-
ritatem superioris deponere dubium & credere e. habitum, ut
docet Suarez ubi s. num. 20. in presenti a. casu dubium e.
de ipsa potestate iudicis ad precipiendum, & ipso in hoc casu pe-
ccati, qui equo sit de alijs, n. tenetur testis obedire, qm iudex n.
hat a Republica potestatem interrogandi subditos pro libito,
sed interrogandi in certis casibus debet ergo prius manifestare
subdito

subito interrogandi potestatem quam hō alioquin ipse subitus. 98.
possidet suam libertatem, sed ex. a. n. possidet interrogandi potes-
tatem nisi cum talibus circumstantiis, imo Respublica n̄ censetur
dedit ei potestatem interrogandi nisi ostensa prius probatio vel
fundo sufficienti ad legitime interrogandum pp̄ magna incon-
venientia quae sequerentur si p̄cōs Iudex interrogare n̄ ostensa
procuratio probatio vel fundo. Jam ergo subitus n̄ dubitat in
rigore, sed potis indicat prudenter Iudicem n̄ p̄cōe hic e. nec in-
terrogare donec ostendat fundum q̄ hō ad interrogandum.

Dubitatur 2do: utrum p̄cōs reo deferri saltem iura-
mentum calumnia n̄ ostensa prius probatio contra ipsum. Iura-
mentum calumnia continet haec: primo q̄ probat se bonam eam
tueri. 2do q̄ interrogatus a Iudice veritatem dicet. 3to q̄ n̄
adhabetit scienter probationes falsas. 4to q̄ n̄ prorogabit litem frau-
dulenter. 5to q̄ nihil contra legis prohibitionem promittit vel pro-
mittit eam alicui eam litis. Lemig cap. 38. rub. 3. n. 3. docet
nec hoc p̄cōe fieri, q̄ reus tuus n̄ p̄ obligari ut iuret de veritate,
in casu peculiariter dicitur. Nec in coram debet cogi ad id pro-
mittendum. Ily t̄m v̄orig dicunt p̄cōe deferri reo hoc iuramentum.
ita Nauar. cap. inter verba. n. 739. & 746. loto de sigillo
memb. 2. conel. 3. Sanchez dicto cap. 3. n. 99. & alij. q̄ vel
illud iuramentum promittit solum dicere veritatem quando postea
iurandi e legitime interrogabitur, si a. postea n̄ interrogetur legi-
time, ad nihil tenetur. Quod dum iurat q̄ probat tueri se
bonam eam verum iurat, q̄ dum n̄ constat ipi de probatio
contra ipsum, bonam eam defendit saltem ficialiter. E ergo magna
differentia inter hoc iuramentum, & illud q̄ postea exigitur, non
solum q̄ vnum sit generale, & alterum particulare, sed multo ma-
gis q̄ per vnum solum se obligat de futuro ad respondendum quando
tunc debet respondere, per alterum vero soluit obligari, reum ad res-
pondendum nunc quando n̄ tenetur.

Dubitatur, 3tio: an semper quoties praecedit pro-
batio semiplena ante accusationem tenetur reus interrogatus fateri
veritatem contra se. haec e. quodis celebris e. necessaria ad proximam
glorificationem, oportet e. ois tunc quomodo confessio debet se-
gerere, cum extremis poenitentibus. Couis sententia docet teneri
semper reum legitime interrogatum fateri veritatem etiam si prop-
terea morte p̄cōs sit. hanc docet S. Thomas in 2. 2. q. 9. c. 9.
art. 1. Caiet. Honrius, Patruanus, Gabriel, loto, Nouar. Couarruias,
& alij, quos affert & sequitur Lemig cap. 31. num. 12. Tolety lib. 5.
indit:

institutionis Confessariorum cap. 58. Mandery in prax. tract. 6.
cap. 3. dub. 1. Thomas Sanchez dicto cap. 3. dub. 29. & contra
Thomista.

1^a sententia negat illam obligationem de iure vtilem.
Excipiuntur a. ab aliquibus varij caus. primus e. si tenetur vita
mortis. 2da si damnandus est reus ad trimezes. 3ta si con-
fucanda sunt oia bona. 4ta si periclitaretur oio in honore, et in
alij casibz similibz. hanc sententiam tenet Ferras Navarra lib. 2.
de retributione cap. 7. n. 137. vbi refert Panormitanum, Iduei
Anghem, Armillan & alios; eandem sequitur Emanuel Rodriguez
in summa tract. de ordine iudiciali cap. 10. n. 1. a quo affertur
pro eodem Salcedo in practica criminali cap. 26. eandem dicit pro-
bilem B. Pese in cantica lib. 5. casu 222. & Lessig vbi s. n.
16. In verbo reus, Mandery vbi s. 2. Suarez etiam consulto de hoc
quinto Anno 1596. eam dixit probabilem, vult & P. Salas & P.
Henriquez cum alijs Theologis doctis, vt testatur idem Blas in qua-
dam schecula propria manu conscripta quam apud me habeo, vnde
constat ex certis Turricorum in prax. dig. 80. dub. 2. num. 7.
& in selectis centuria 1. de censuris Theologicis dub. 85. dum
hanc sententiam improbabilem oia ee affirmat, & n. habere pro se nisi
tres aut 4 Summas quorum in hac re, inquit, autoritas nulla e.

2^a Prima sententia probabilissima e. pro eadem autori-
tatem; 2da ta e. vobis probabilis e. in praxi oio reus praesertim
in causis capitalibz, debet a. illigi, quando reus sperat pro ne-
gatio fugere, condemnationem, aliquem negat ois inutilis.
3ta hanc sententia prima, qd lex humana debet ee. de re humano
modo possibilibz & accommodata infirmitati humana, aliquem ois
inutilis, cum solum desequiat ab illo quod ois concius subditorum,
& a. humano modo imparabile qd delinquentes aliquem n. dam-
nandi velint dicere testimonium contra se vt damnentur ad
mortem & iudex n. pot imponere huiusmodi praesertim.

2do reus, etiam contra eum sit semiplene
probatum delictum, adhuc n. tenetur comparere citatus la Iudice,
qd nimirum n. tenetur obedire, cum tanto periculo, item qd praesertim
fugere, ex carcere etiam praecipiente Iudice qd n. fugiat, qd sci-
priet Ius nasci ad propriam vitam tuendam pedet illa licitam
fugam & item Ius ad vitam tuendam excuset eum ab obedi-
entia in re dico graui, qualis e. proprio testimonio exponere se
certo periculo mortis.

Tertio leges humane n. obligant, vt diximus,
testom

testem ad testificandum contra personas tibi valde coniunctas, 99.
quanto minus obligantur & aliquis testificetur contra seipsum
in ea amittenda propria vite. Quarto lex humana non nisi
rarissime & p. maximum Republicæ damnum p. obligare sub
vitam cum periculo vite, in presenti e. casu certissimum e. illud
periculum & n. obligat tale præceptum. Quinto nemo tenetur
etiam iussus testificari contra alium quando ex testificacoe timet
sibi grave damnum, ut supra vidimus & a fortiori n. tenebitur
testificari contra se. cum alio gravi damno ex suo testimonio
imminenti, mirabile, e. est qd n. dabo videntibus delictum vms
illud teditur alius post excusari, si ex suo testimonio timeat,
sibi grave damnum, e. in huius dno, si n. fuit testis sed reus, n.
poterit excusari, quamvis certissime sciat sibi mortem imminere
ex suo testimonio. hæc argta faciunt mihi hæc partem multo
probabiliorem stando in ratione.

Quædam prima sententia fieri reducuntur ad unum,
qd scilicet Index h. potestatem exigendi iuramentum a reo e. legi-
time eum interrogat & reus tenetur ei respondere. R. J. =
dicem p. obligare reum ad respondendum p. primo in causis in
quibz n. e. periculum tanti damni, ut dicimus. 2do in obz etiam
causis quando delictum e. probatum plene vel reus scit probandum
e. n. fugiendam poenam. 3tio etiam in alijs causis n. quidem obli-
gando ad culpam sed ad torturam, ut scilicet si reus n. vult experiri
tormenta graviora fateatur crimen suum. sicut etiam Index obli-
gat reum ad manendum in carcere, qui tñ p. hinc fugere, obligat,
inquam, sub poena subeunda si fugias. Deniq. exigit a reo con-
fessionem criminis ut mitiorem poena patiatur sentiam, æquum
e. & qd graviores subeat poenas qui negavit crimen quam qui sponte
confessus agnovit suam culpam.

Dicunt redundare in maximum Republicæ dam-
num si Index n. pot. obligare reum ad fatendum crimen capitale.
strictissime e. maneret via ad detegenda e. punienda delicta,
atq. itea Republica e. atrocissimis plene delictis & Index h. t.
us ad impedienda ea mala, e. per consequens ad obligandum reum
et confitetur. R. qd n. sequeretur maius Republ. damnum in
vno casu quam in alio, in neutro e. rei confiterentur, ut con-
stat experientia, quamvis e. codis sentia obligat eos in consilia
ad confitendum delictum, vix invenitur aliquis qui confiteatur
nisi timore tortura, illud ergo Republ. damnum melius impedi-
dando Iudici potestatem ad exigendam veritatem per tormenta,
quam

quam per obligationem conficere.

Dicitur si iudex potest torquere reum post remple-
nam probationem & etiam potest obligare, ut respondeat, alioquin in-
iuste torquet eam qui non tenetur respondere. R. negando reg.
iudex scilicet ratione sui muneris hoc ius exquirere veritatem per
illa media, sicut potest stricte custodire reum in carcere, licet
reus habeat adhuc ius naturale fugiendi ex carcere, sic etiam potest
licite torqueri, licet habeat ius tacendi proprium crimen si post
superiores torturam.

Ad id quod in reum obligari etiam sub peccato quando
dammum quod timet non est tanti momenti, quia leges humanae potest
obligare regulariter ad aliquid damnium subeundum, et quidem
ad necessitatem Reipublicae necessaria, et haec potestas in Iu-
dice, nam pro eiusmodi criminibus non potest facile rei subici tor-
tura, quia si reus non obligaretur ad respondendum, difficultas
maneret punitione salutarum delictorum, quae deinceps multiplicarentur
cum maximo Reipublicae detrimento.

Hic ergo suppositis dubitatur quomodo in his casibus
in quibus reus tenetur fateri veritatem, vel virtute in omnibus se-
quendo primam sententiam, an ille, qui semel veritatem negavit,
teneatur postea etiam non interrogatus eam confiteri retractando
quod dixerat. De hoc dubio agit latus Thomas Sanchez tom. 1.
in decal. lib. 3. cap. 7. et supponit ut certum apud omnes non teneri
quando iam est extra potestatem iudicis, ut si hanc absolutus
vel mitiori poena punitus fuit vel per fugam a carcere libe-
ratus est, tunc enim nihil aliud est quam se prodece, si rediret ad
confitendum quod negaverat. quando vero adhuc est in potestate
iudicis nec adhuc prolata sententia est, plures affirmant teneri
ad confitendum quod negaverat. inter Solus, Navarrus, Salsedo,
Angles, Sayr, Bannes, Salonus, quos refert idem Sanchez ubi su-
perius potissimum est, quia adhuc censetur durare preceptum
iudicis obligans ad respondendum.

2da tamen sententia probabilior negat teneri reum
fateri donec iterum interrogetur. hanc tenet Sanchez ubi su-
perius alius. At primo: quia solum tenebatur respondere ex obe-
dientia, ut dictum est in superioribus, obligatio autem obedientiae solum
durat quando iudex vult et exigit responsum & transacta illa
occasione iam non vult preceptum. aliunde ratio nulla est
obligatio restituenda cum non peccaverit contra iudicium sed con-
tra obedientiam & ex nullo capite oritur obligatio retractandi

primam
24 May

primum dictum. Confirmatur a simili: quia etiam extra iudicium 100.
 quando aliquis interrogatur de aliqua re, sub iuramento, ego teneor ex veracitate & religione non dicere falsum, et si i-
 mentor, non teneor postea retractare mendacium nec aliquis
 me ad id obligabit, quia nimirum obligatio erat solvendi pro tunc,
 quando expectabatur responsum & similiter in nostro casu obli-
 gatio respondendi est dicendi verum non durat nisi pro tunc quando
 iudex vixit interrogando.

Dicunt iam tunc reus est eadem iniusta sententia
 futura cum damno contrariae partis. Quod si damnum illud sit
 contra iudicem, ita ut pars adversa ea de causa agat ut id ad se
 habeat in se, teneor verum satisfacere pro his obij damnis et pro
 expensis, non tamen teneor retractare suum dictum, cum hoc non sit
 necessarium ad satisfaciendum obligandi iudicem.

Hinc infero primo hanc doctrinam limitandam
 de ne prodatet iam, quo preceptum iudicis exprimit et non solum
 pro hoc die sed pro toto vel tanto tempore, ut si iudex per edicta
 vel alio modo precipiat se intra totos dies reus manifestet suam
 culpam, tunc et durante illo tempore, etiam iam inique negare-
 rit, tenetur ad confitendum, quia semper assidue interrogatur per
 preceptum ad hoc durans.

Infero 2do quid dicendum sit quando non obstantes
 delicti negare reus conuictus et ad damnatum ducitur ad supplicium,
 an tunc in mortis articulo a confessoris fatore suum crimen obligandus sit.
 Affirmans plures Corintha, Medina, Petrus de Esdema, Vega, et alij,
 quos refert Sanchez ubi s. num. 10. quia eius factum tunc redundat
 in detrimentum accusatoris, testium, et iudicis qui male audient
 apud populum, quando reus perierit usque ad mortem in auerenda sua
 impotentia. Deinde quia dum sententia non est mandata executioni,
 adhuc reus censetur esse sub iudicis potestate et ab ipso interrogari.

Contraria tamen sententia negativa est probabilior, quam te-
 nent Navarro, Salzedo, Segura, Emanuel Rodriguez, Petrus Na-
 varro, Layro, Emanuel de, Philianchus, quos refert et requiritur
 Thomas Sanchez ubi. Pro primo argo contrario, quia iam tunc non
 durat interrogatio iudicis, iam est iudex functus officio suo pro-
 lata sententia, imo iam est inutilis interrogatio cum non deserviat ad
 decisionem eam. 2do quia sequendo contrariam sententiam datur locus
 inique convictum aliquorum iudicium, qui simulant se damnare
 reum ad mortem ut in illo articulo convictus fateatur suam cri-
 men, quod si fateatur eum de facto morte puniatur, si non fateatur
 recusat

reducunt in carcerem, n̄ debet ergo confessari cogere reum in
illo iurimine ad fatendum quam crimen cum tanto periculo.
Nec obstat scandalum contra Iudicem & accusatorem, q̄ illud n̄ e
tanti momenti, semper e. praesumptio q̄at pro ientia iudicis.
prolata e. creditur reus negare, epp̄ n̄ fatetur se obligari ad
fatendum, sicut reuera n̄ tenebatur, sed potig poterat tueri
villam qualemvis vite spem quam poterat habere.

Exigitur tñ coriter haereticus negaturus, hic
e. praesumitur recedere in haeresi quamvis n̄ confitetur, q̄ n̄ con-
tetur absolutus ab excommunicatione dum rejicit oblatam reconciliationem
& absolutionem, e. q̄ cum comitibus, sicut de haeresi, n̄ vult satisfacere.
tae Ecclesie satisfactione publica pro culpa illa publica,
quare merito censetur perseverare in eodem errore, ut docet
Barros. disp. 23. de iur. sect. 2. n. 5. Ad tollendum igitur
hoc scandalum cogendi s̄t ois eiusmodi hoies confiteri crimen,
q̄ male negaverant antequam cum ultimo supplicio nonum s̄t
affecti, q̄ quidem evadendi nulla e. spes negando crimen sed
potig illud confitendo.

Inferitur S̄tio quomodo se debeat habere confes-
sarius cum iis qui male negaverant nonum tñ finita lite, nam
sicut n̄ s̄nt cogendi iterum confiteri priusquam interrogentur,
debent tñ habere propositum confitendi veritatem si iterum
rogentur. dubium. a. e. an debeant a confessario interrogari
De hoc proposito, e. quidem si creditur q̄ iterum n̄ interroga-
buntur a Iudice, n̄ oportet regulariter interrogari. a. tali pro-
posito, e. e. exponere eos inutiliter periculo peccandi de nouo
e. frustrandi S̄ntu. si a. creditur iterum a Iudice interro-
gandi, tunc si creditur futura illis utilis confirmatio e. recordatio
specialis illis propositi ad monendi eum a. tali proposito speciali.
si a. creditur inutilis imo noxia interrogatio, epp̄ q̄ peccatens
fortasse e. in bona fide putans se p̄e negare veritatem, si a.
vidiat contrarium difficile inducitur ad tale propositum con-
fessionem e. difficilis ad executionem, tunc observanda erunt re-
gulae generales ad similes casus, de quibus Thomas Sanchez lib. 2.
de Matrimon. disp. 38. In Confessario debet tacere maxime, ubi
n̄ sequitur tertij praeiudicium. quando deniq̄ penitens n̄ e. in
bona fide, e. aliter e. adhibetur e. infirmus, ut existimet se
negaturum, tunc si proxime creditur interrogandus a Iudice erit
S̄ntum consilium differre sub aliquo praetextu e. occasione ab-
solutioem, donec transacto periculo potis melis disponi ad effectum
sacramenti.

Dubitatur 2to: an reus qui metu tormento-
 rum confessus est crimen & n̄ fecerat, & p̄ illud damnatur ad mor-
 tem, teneatur confessionem retractare. De hoc agit etiam Tho-
 mas Sanchez dicto cap. 7. n. 17. qui bene cum alijs respondet
 teneri quando sperat se ea raōe mortem evasurum, vel quando
 nisi retractet notabilis infamia in alios redundaret quae per
 retractationem tollentur vel notabiliter minuatur, secus vero ob
 infamiam propriam vitandam, ipse scilicet Dñs sua fama. Adde-
 nre teneri retractare quando timet repetendam torturam etiam
 cum spe vite, non licet alyi velint peccare mortaliter eum
 qui metu tormentorum confitetur crimen falsum, q̄ graviter vio-
 let preceptum iudicis dicendi veritatem, postquam tñ fecit illud
 peccatum, n̄ tenetur retractare dictum iuxta sententiam, quam
 sequitur Lexij dub. 7. n. 48. praesertim cum plures etiam doceant
 cum yso Leno n̄ peccare mortaliter eum qui metu gravi tormento-
 rum imponit tibi crimen capitale, dummodo n̄ resultat damnum
 contra alios ex illa falsa confessione & abut perjurium.

Dubitatur 3°: utrum reus in his casibz, in quibz
 p̄ verum crimen negare, potest simul accusatori imputare crimen
 mendacis vel calumniae dicendo eum calumniose accusare inno-
 centem. R̄ si ad propriam defensionem sufficit negare crimen
 obitu, & aliunde ex illa verborum aegritate graviter laeditur
 fama vel honor accusatoris, erit ad minus peccatum contra cha-
 ritatem, cum sine necessitate inferatur gravis & nocivum
 proximo. si tñ hoc necessarium est ad sui defensionem, n̄ est
 peccatum nec etiam mendacium quando n̄ plene probatum est cri-
 men, q̄ reus qui accusat de crimine q̄ probari n̄ potest, calumnia-
 tor praesumatur. tibi ergo imputes accusator detrimētum illud
 honoris q̄ assumit, ipse scilicet. ca. 1. cur accusat sine sufficienti fūdo.
 Ita Lexij cap. 23. dub. 22. Mannerus tract. 6. dub. 2. cap. 3. &
 alij conitor. An verò haec doctrina locum h̄at quando accusator coactus
 & a iudice accusare, vel alioquin accusare tenebatur, conturbabit ex
 ip̄s quae mox dicemus in simili de testibus.

Dubitatur ergo 7mo: utrum ad invalidandum
 testimonium possit occurrere crimina testium obviare. R̄ p̄ hoc si sit
 necessaria manifestatio ad eum finem, tunc est. n̄ excedit terminos
 iustae defensionis. quando vero n̄ est necessaria sed p̄ alia via
 potest infirmari testimonium probat, est quidem peccatum ad minus contra
 charitatem, cum sine necessitate infamaretur graviter proximus.

haec

hac e coris, quam tradit Thomas Sanchez cum alijs. libr. 6. consil.
Dub. 21.

An vero sit etiam peccatum contrarium ~~est~~ iustitia,
Lemig cap. 21 dub. 1 videtur negare, quia testis ea ipse testificatur,
videtur credere iuri suo et remittere res ut taceatur & modo commo-
diori. Existimo tamen esse contra iustitiam, quia excedit terminos ius-
ta defensionem, sicut si aliquis velit me occidere quem ego facite, pona
terrore fugam, peccarem certe contra iustitiam si eum occiderem,
ut fatetur idem Lemig supra cap. 9. dub. 8. n. 93. ubi fatetur
rebulare obligacionem reddituendi & etiam in presenti, ut in terminis
tenet Molina tom. 3. disp. 42. n. 3.

Quid tamen dicendum si testis ordinem iuris servet &
debito modo testificetur veritatem contra reum, poterit ne adhuc
reus illi crimen occultum obicere & tollendo eam illi suam?
Negant aliqui, quia tunc testis iure invadit reum & reus iniuste
se defendit cum reprobatione testis & tanto eius damno. Alij
tamen probabiliter affirmant, quia videtur innuere, sicut de iustitia
q. 7. art. 3. in fine dicens, quando testis falsum testificatus est, nul-
to iudicio est eum ~~et~~ etiam cum eius infamia obicere crimen
verum & illi os impudens compescere & innuat quod etiam si testi-
ficatus est verum adhuc est iudum & licitum. idem docet Mendez
ubi supra dub. 3. cum Dominico Bannez. Ratio a. est quia in pro-
dicto igne accusatio in rei veritate & iniusta, cum non probetur per
testes et exceptione maiores & qui per nullum crimen oppositum
repelli potest, reus ergo se iuste defendit ostendens iniustitiam
& defectum latentem in accusatore, quae licet est iusta ex pre-
sumptione dum testes presumebantur boni, postquam tamen apparet
defectionem, arguitur idem defectus in accusatore. Ibi ergo imputet
testis infamiam quam potuisset impedire si testificando cura tanto
periculo sua infamia. Unde obiter constat id esse dicendum esse
petam si testis coactus a iudice testificatus sit, debuerit & adhuc
si testificari cum tanto periculo, quare sua culpa vel ignorantia
imputet infamiam quae consequatur.

Maior potest esse difficultas quando crimen, quod testi-
opponitur, non sufficit ad defendendum reum, quia alioquin delictum
sufficienter probatur. Aliqui dubitant, quia licet obiectio criminis non
sit utilis ad iustitiam defensionem, deseruiet ad minus ut reus mi-
norem infamiam contrahat labefaciendo saltem testimonium
vnius testis. Credo tamen quod regulariter est ad minus peccatum
contra charitatem, quia illa minor infamia quam reus contrahit
ex labo-

ex lae facta de vnius testis, si videtur digna tanta reprobatione 302.
 e sam aucto defensione. Sic etiam si iniurius a dlem certij
 scias si pcc to n mori, e ahogix defensis n rit necessaria, ho
 nori tuo, n video quomodo n rit peccatum valrem contra chari
 tatem occidere vnum ex illis sine vlla spe euadendi hoc modo.
 A fortiori ergo erit in presenti contra charitatem, praesertim
 quando testes iuris ordine seruato e h iniuste te aggrediuntur,
 imo tunc exiibims ee etiam contra iustitiam, qd tunc e accusatio
 e oio iusta, cum potit probari sufficienter, vt ruggono, etiam reiecto
 testimonio vnius testis, cum ergo iuste aggrediuntur, n videtur ee
 iusta defensio cum tanto ipsorum detrimento.

Hac dicta sunt de obiectione criminis aut defecto
 veri ad reuicendum testem de crimine a falso an liceat illud
 testi obijere, quando ipse falsum vel contra iuris ordinem testificat
 e contra rem, certum e n licere, qd ad nung erit mendacium
 qd nunquam e licitum, item regulariter erit peccatum mortale,
 qd vel deseruit ad defensionem, vel non. si n deseruit, erit in
 famas iniusta proximi sine necessitate vel utilitate. si de
 seruit, hoc erit probando illam per testes, qui cum debeant iurare,
 committent peccatum perjury, e per consequens eos ad hoc indu
 cere erit peccatum mortale, vt constat.

Difficultas th e: an per se e praesumendo a malitia
 mendacij e perjury, ut contra iustitiam imponere crimen falsum,
 qd deseruit ad defendendum me ab eis testimonio quo me iniuste
 aggreditur. Contra Doctores videntur ruggonere ee contra iusti
 tiam, ita videtur sentire Soto s. de iustitia q. 9. art. 11. Mo
 lina tom. 5. de iustitia dig. 29. n. 2. e latij Manserius
 vti st cap. 3. dub. 3. qd illud e mendacium perniciosum e oio
 improporionatum ad defendendam propriam vitam vel famam,
 qd cum sit intrinsece malum, n potit ordinari ad iustam defensionem.

Contrariam sententiam defendit Panneus in p. 9.
 70. art. 5. qd scilicet peccatum illud n habet malitiam contra
 iustitiam, atq ideo n obligaret ad restituendam grimo qd peccat
 iniustitiam a quo n potit aliter se defendere, n peccat contra iustitiam
 e nec qui mendacis aufert illi famam vt se defendat, minus e. e
 aufert famam quam vitam, nec minus ius ho hoc ad suam vitam
 quam ad famam. Do qd in predicto casu quando testis testi
 ficatur contra iuris ordinem etiam si testificatur perurum, reus pot
 negare. Dicere testem mentiri, hoc a. perinde e ac si ei falsum
 crimen obijeret, e. e. dicere illum ee falsum testem e nec etiam
 peccabit

peccabit contra Iustitiam imponendo illi solbet aliud crimen
falsum qd sit necessarium ad sui defensionem. Ratio qd secundum
hoc n ming uis h's testis ne infametur per reuelationem criminis oc-
culbi, quam pp impositionem criminis falsi, utrumq. e. secundum
se e contra Iustitiam, reo .a. in hoc casu licitum e ad sui defen-
sionem reuelare crimina occulta testium & nec est etiam con-
tra Iustitiam imponere ei crimina falsa, licet ex alijs capitibus
illud sit peccatum.

Hac sententia speculative loquendo videtur mihi
satis probabilis, pro qua rursus possum arguere, qd licet mendacium
sit intrinsece malum, n tñ peccat contra Iustitiam qui dolo e
mendacii recuperat suam rem ab iniusto possessore. item qui dolo
e mendacii decipit iurum iniustum iniuriosum, ut caderet in
foream vel in fluxum ut hac rade se ab illo liberaret & etiam
in presenti, licet mendacium e perurium sit intrinsece
malum, n tñ est contra Iustitiam qd eandem radem. presertim
qd n e contra Iustitiam si ego auferam vicum vel terram reges
illius qui iniuste me tenuit, ut hac rade abtineat a me tacendo,
cur ergo eris contra Iustitiam tacere ei famam qui meam
iniuste tenuit, ut hac rade me conseruem indemnem?

Obiiciunt primo: qd n licet reddere malum pro malo,
malerium pro malerito, hoc e. e. vindicta. Rr hie n reddi
malum pro malo, sed illud malum exhiberi ut medium ad defensionem
sui a malo, qd ille mihi vult inferre, quare longe distat
a vindicta, que suam respicit pretentum, in nro .a. casu latio
solam e ut defendam me a malo iniuranti.

Obiiciunt 2do: qd repercutere eum, qui iam te
percutit, e peccatum contra Iustitiam ut ocs. copcedunt & etiam
Nedep. falso testimonio t eum, qui iam te similiter laesit, erit con-
tra Iustitiam. Rr distinguendo Ans, si ille qui me percutit
cessavit iam a percutiione, n cessavit nego. in nro .a. casu
falsus vel iniustus testis dhuic laedit me, quando eius fama integra
e, dico latio eris fama n e vindicta, sed medicinali, sicut si ab-
scideris manum te adhuc percutientis.

Obiici ps. Ratio qd ad eundem finem poterit aliquis
fingere, scripturam e instrumentum falsum qd probetur crimen
vel infamia alicuius testis, ut ea rade se defendat ab eis falso
vel iniusto testimonio. Consequens .a. videtur absurdum, qd daret
ocasio falsificationis ocs. scripturam publicam e fingendi quicquid
actum fuerit ad d. chergandam formam accusatoris vel testis.

Rr
/

Præ ad licet n̄ sit contra Iudiciam quatenus fides con- 103.
tra eandem ipsam vel accusatorem iniustum, pot̄ tñ ee gravissi-
mum peccatum n̄ solum pp̄ perniciam quæ admiscetur, v̄ dix-
imus, sed etiam q̄ peccatur contra Iustitiam legalem contra
Rempubl. cuius maxime interest ne falsificentur scriptura
vel sigilla publica, alioguin periret magna ex parte fides
actuum publicorum si eiusmodi licentia concederetur subijctis.
Similiter in n̄ro casu moramur, licet n̄ peccetur contra Iusti-
tiam in eadem imponendo illi crimen falsum, peccari tñ con-
tra alias virtutes, & quidem peccatur etiam contra Iudiciam
legalem proponendo accusationem falsam, & conatio decipere Iudicem
in illa parte iudicij condemnando eundem pp̄ crimen nunquam
ab ipso commissum.

Potes quid n̄o falsus vel iniustus testis tam
est mortuus ante finitam causam, potero ne adhuc sine inies-
titiæ falsum illi crimen opponere ad infirmandum eius testimo-
nium. Ratio dubitandi e, q̄ hic iam n̄ tenet me iniuste,
cum n̄ sit iam in eius potestate retractare q̄ dixit & solum
retrat effectus actionis preterite pro qua volo reddere illi malum.
R̄ in affirmativis consequentor ad prædictam sententiam, sicut p̄om
etiam tunc detegere crimen verum occultum ipsi ad infirmandum
eius testimonium, & sicut si aliquis se ex sublimi loco projiceret
supra te ad te opprimendum, licet n̄ pot̄ iam tunc impetum
preprimere, adhuc tu p̄es rade defensionis eius impetum retar-
dare oppposito gladio vel ferro quæ eum in ipso salve confoderes,
hoc e. si facis ut ipse se confirmat, sed ut te defendas. ita
ergo in presenti n̄ eris contra Iustitiam nos defendere ab im-
petu testis iniusti contra famam n̄ram opposita ei infamia,
licet iam nunc ipse n̄ pot̄ revocare vel reprimere impetum
sui testimonij q̄ ipse iniuste dixerat.

Sectio V.